

BSSn4404 Výzkum konfliktu

Ideologický konflikt

28.3.2022

Miriam Matejova, PhD

Program

- Ideologické konflikty
 - Politika identity
 - nacionalizmus
 - Politické ideológie a konflikt: democratic peace theory

Ideologický konflikt

- Prečo sa ľudia zapájajú do konfliktov, keď to nie je racionálne?
- **Ideológia:** systém myšlienok, viery a hodnôt používaných na pochopenie, ospravedlnenie alebo napadnutie konkrétneho politického a ekonomického poriadku

Ideológie

- Ideológie môžu byť organizované okolo **náboženských tradícií** alebo **sekulárnych systémov** (napr. kapitalizmus, marxizmus-leninizmus, demokracia, konzervativizmus, liberalizmus, nacionalizmus)
- Keď sú ideológie v konflikte, môžu prispieť k vojne (pretože sú hlboko zakorenené)
 - Napr. Križiacke výpravy, 30-ročná vojna

Ideológie a vojna

- **Marxizmus:** Vojna ako vonkajší prejav triedneho boja
- **Západný kapitalizmus:** Vojny spôsobené vnímaným ohrozením ľudskej slobody (napr. revolučnými politickými hnutiami, antidemokratickými militantmi)
- **Fašistická ideológia:** krajne pravicová; oslavuje vlastenectvo, štát, charizmatické vodcovstvo a militarizmus; odvoláva sa na „zlatú“ a romantizovanú minulosť

Ideológie a teórie

- Realizmus, racionalizmus
 - Materiálne dôvody konfliktu, riešenie konfliktu manipuláciou materiálnych podnetov
- Liberalizmus
 - Materiálne dôvody konfliktu, dôraz na ekonomickú prosperitu
- Konštruktivizmus
 - myšlienkové faktory môžu a sú príčinami konfliktu

**Myšlienkové
predmety
sporu**

identita: členstvo v skupine a symboly, ktoré ju definujú

spravodlivosť: oprávnené pridelenie statkov, hmotných aj nehmotných

pravidlá alebo inštitúcie: pravidlá, ktoré upravujú sociálne interakcie

Identita a konštitutívny vonkajšok

- Tí, ktorí sú „vo vnútri“ skupiny, majú prednosť pred tými, ktorí sú „mimo“ skupiny.
- Tí čo sú vnútri môžu presadzovať skupinovú „čistotu“ tým, že sa členom skupiny vyhrážajú vyhnanstvom

Statický prístup k identite

- Predpokladá, že identita je „pevná“ alebo „nemenná“.
- Spolieha sa na pozorovanie charakteristík už známych entít (napr. ženy, muži).
- Často sebareferenčný: t. j. ženy sa správajú určitým spôsobom (žensky) a muži iným spôsobom (mužne).

Dynamický prístup k identite

- Identita ako produkt diskurzov v danom čase a na danom mieste.
- Kto sme ako jednotlivci nie je ponechané na nás, ale je to stanovené a tiež obmedzené spoločnosťou.

Na zamyslenie...

- Sú konflikty častejšie produktom dávnych nenávistí zakorenených v odlišných identitách alebo sú také nenávisti manipulované elitami?
- Aká je úloha nových technológií pri prehĺbovaní alebo zlepšovaní ideologického konfliktu?
- Vytvárajú extrémne časy extrémne ideológie?

Nacionalizmus

- Túžba konštituovať sa ako súčasť národa, vytvoriť národný štát
- Emocionálna príťažlivosť spolupatričnosti
- Používanie symbolov na vytvorenie a posilnenie jednoty
- V praxi sa často kombinuje s antagonizmom voči iným národom
 - Vytváranie mučeníkov a štátnych sviatkov slúži na vybičovanie nacionalistických nálad (Milošević a srbský nacionalizmus)

Nacionalistické vojny

- **Národná nezávislosť a secesionizmus**
 - Niekedy pokojné: Barma, Malajzia, Slovensko, pobaltské štáty
 - Často krvavé: Indonézia z Holandska, Východný Timor z Indonézie, Alžírsko z Francúzska
- **Národná prestíž**
 - Túžba dosiahnuť svetový status (Nemecko a Japonsko pred 2. svetovou vojnou)
 - Vyhýbanie sa poníženiu (Lyndon Johnson vo Vietname)

Nacionalistické hrozby

- Prečo sa vlády bránia secesionistickým hnutiam?
 - Strata národnej hrdosti, strata nádeje na čo najväčší štát, “slippery slope”
- Nacionalizmus = sila jednoty ak je skupina väčšinou homogénna

Na zamyslenie...

- Ako môže nacionalizmus pôsobiť ako mierová sila?
- Aké sú výhody nacionalizmu v 21. storočí?

Primordializmus

- **Etnická skupina** = skupina ľudí, ktorí majú spoločnú pokrvnú oddanosť, príbuzenstvo a kultúrne vlastnosti.
- Úloha mýtov, tradície a dedičstva
- Národný štát je produktom historických procesov

Modernizmus

- Nacionalizmus je politický jav (nie prirodzený), je riadený politickými elitami (t. j. štátom)
 - Prostredníctvom komunikácie a masového vzdelávania v štandardizovanom jazyku
- Vznik národov súvisí s procesmi industrializácie a modernizácie.
- Benedict Anderson a “imagined communities”

Politické ideológie

- Demokracia ako „konečný bod ideologického vývoja ľudstva?“
- Šírenie liberálnej demokracie od konca studenej vojny

Democratic peace theory

- Dve verzie:
 - 1) individuálny model,
 - 2) cena vojny a odpor verejnosti

Individuálny model

- Demokracie sú mierumilovnejšie (ako nedemokratické štáty). ← do značnej miery zdiskreditovaný model
 - Ľudia sú všeobecne neochotní ísť do vojny.
 - Nedemokratickí vodcovia niekedy začínajú vojny, aby odpútali pozornosť verejnosti, čo je motivácia, ktorú demokratickí vodcovia nemajú.

Model “cena vojny”

- Dyadický model (t. j. zameranie na páry)
- Smerom k autokraciám sú demokracie rovnako bojovné ako autokracie, ale demokracie medzi sebou nebojújú.
 - Počiatky pripisované I. Kantovi
 - Obyčajní občania sú vo svojej podstate mierumilovní.
 - V demokraciách môžu občania hlasovať za kontrolu nad politikmi.

Podpora dyadického modelu

- **Štrukturálny argument:**
 - politické spory riešené kompromisom
 - demokracie plnia svoje sľuby
 - “audience costs”
- **Normatívny argument:**
 - vzájomný rešpekt medzi demokraciami a pohrdanie autokratickými štátmi
- **Inštitucionálny argument:**
 - politické inštitúcie majú na vodcov dva účinky:
 - 1) demokratické štáty s väčšou pravdepodobnosťou vyhrajú vojny (pretože občania s väčšou pravdepodobnosťou podporia vojnové úsilie).
 - 2) vodcovia sú citlivejší na politické náklady spojené s prehranou vojnou.

Problémy s DPT?

- Je podpora demokracie riešením vojny a konfliktov?